

Dr. Károlyi Géza¹

GONDOLATOK AZ ISKOLASZÖVETKEZETEK JOGI SZABÁLYOZÁSÁRÓL

A szövetkezet a hatályos megfogalmazás² szerint: „az alapszabályban meghatározott összegű részjegy tőkével alapított, a nyitott tagság és a változó tőke elvei szerint működő, jogi személyiséggel rendelkező szervezet, amelynek célja a tagjai gazdasági, valamint más társadalmi (kulturális, oktatási, szociális, egészségügyi) szükségletei kielégítésének elősegítése.” Már a régi szövetkezetekre vonatkozó 1992. évi. I. tv. is ismerte a szövetkezeteken belül az oktatási intézményben működő speciális szövetkezeteket, az ún. iskolai szövetkezeteket, amelyre vonatkozó szabályozás 2006. július 1-jével a 2006. évi X. tv. (Sztv.) hatálybalépésével jelentősen megváltozott.³ A már működő, bejegyzett iskolai szövetkezetek 2007. június 30. napjáig voltak kötelesek alapszabályukat az új iskolaszövetkezetre vonatkozó jogszabályi előírásoknak megfelelően módosítani. Jelen tanulmány célja az iskolaszövetkezetekre vonatkozó szabályozásban rejlő sajátosságok és esetleges anomáliák feltárása.

1. A szociális szövetkezet versus⁴ iskolaszövetkezet

A szövetkezeteken belül az Sztv. egy új szövetkezeti elnevezést is bevezet, amelynek korábban nem volt előzménye, a szociális szövetkezet fogalmát.

1 tanszékvezető egyetemi docens, Debreceni Egyetem

2 Időközben megjelent a 2012. évi XXXVII. tv. a 2006. évi X. tv., az illetékről szóló 1990. évi XCIII. tv. és a közfoglalkoztatásról, a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó, valamint egyéb törvények módosításáról intézkedő 2011. évi CVI. tv. módosításáról. Lehetővé vált, hogy a szociális szövetkezeteken belül (az iskolaszövetkezetek mellett) foglalkoztatási szövetkezet létesüljön. (szerk.)

3 Az Sztv., illetve a törvény felhatalmazása alapján a szociális szövetkezetekkel kapcsolatos 141/2006. (VI. 29.) sz. Kormányrendelet, a Közösségi Alapról intézkedő 124/2006. (V. 19.) sz. Kormányrendelet, valamint a közoktatási intézmény tag részvételével működő iskolaszövetkezeteket szabályozó 123/2006. (V. 19.) sz. Kormányrendelet mai követelmények szerinti megítélése, korrekciója vagy visszavonása időszerű feladattá vált (szerk.).

4 Szorosabb értelmezésben kontra, szemben, ellen, ebben a gondolati összefüggésben egymással „felelős,” egymást kiegészítő, sajátosan összeadódó viszonyrendszert fejez ki a fogalom.

A teljesség igénye végett meg kell említeni a szövetkezeteken és a szociális szövetkezeteken túl az egyéb speciális szövetkezeti formákat is, amelyek szabályozása azonban már túlnyúlik az Sztv. keretein. Így a biztosító szövetkezetekre⁵ és a szövetkezeti formában működő pénzügyi intézményekre az Sztv. rendelkezéseit csak a rájuk vonatkozó külön törvényekben⁶ meghatározott eltérésekkel lehet alkalmazni, míg a lakásszövetkezeteket külön törvény⁷ szabályozza.

A szociális szövetkezet az új szabályozás szerint két további altípusba sorolható. Az egyik típusa az a szociális szövetkezet, amelynek célja munkanélküli, illetőleg szociálisan hátrányos helyzetben lévő tagjai számára munkafeltételek teremtése, valamint szociális helyzetük javításának egyéb módon történő elősegítése (szűkebb értelemben vett szociális szövetkezet), másik típusa az iskolaszövetkezet.⁸

A jogalkotó szándéka egyértelmű, a jelenlegi jogszabályi értelmezés szerint minden iskolaszövetkezet egyben a tágabb értelemben vett szociális szövetkezet is, de a szűkebb értelemben vett szociális szövetkezet nem iskolaszövetkezet. Ebből az aspektusból nézve a szociális szövetkezetekről szóló 141/2006. (VI. 29.) Kormányrendelet rendelkezéseit az iskolaszövetkezetekre is alkalmazni kell. A Kormányrendelet fogalom-meghatározása szerint a szociális szövetkezet egyrészt a „munkanélküli, tanuló vagy hallgató tagjainak biztosít, illetve szervez munkalehetőséget, másrészt tagjainak biztosít (külső foglalkoztatóként) intézményi foglalkoztatást, harmadrészt munkanélküli, illetőleg szociálisan hátrányos helyzetben lévő tagjai számára munkafeltételek teremtését, szociális helyzetük javítását elősegítő szolgáltatást nyújt.”⁹

A szociális szövetkezeteken belül megtalálható szűkebb értelemben vett szociális szövetkezet és iskolaszövetkezet felosztás zavaros. Különö-

5 A biztosítási szervezetek egyik alapintézménye a szövetkezet. A biztosító szövetkezetek esetén az Sztv előírásait a biztosításról és a biztosítási tevékenységről intézkedő 2003. évi LX. törvényben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni (10. §). A tv. 12–19. §-sai felsorolják ezeket a rendelkezéseket.

6 A 2007. évi LI. tv.-vel, illetve a 2010. évi 159. tv.-vel módosított (a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról intézkedő) 1996. évi CXII. törvénnyel (Hpt.-vel) szemben módosítási kívánalmak merülnek fel.

7 A 2011. évi LXXVI. törvénnyel módosított 2004. évi lakásszövetkezeti törvény a mai követelményeknek általában megfelel.

8 szabályozását ld. a 3. sz. lábjegyzetet.

9 A szociális szövetkezetek működését szabályozó kormányrendelet 2. §-a 1. bek. a), b), c) pontja (szerk.).

sen annak fényében, hogy a szociális szövetkezetnek a nevében viselnie kell a szociális szövetkezet megnevezést, míg az iskolaszövetkezetnek, amely (mint fentebb bemutatásra került, jelenleg szintén szociális szövetkezet) az iskolaszövetkezet megnevezést. Nem véletlenül ez a zavar még a nyilvántartást végző cégbíróság gyakorlatában is tetten érhető, amikor egy konkrét ügyben a szociális szövetkezetekre vonatkozó rendelkezésekre hivatkozás helytelenségét állapította meg, azon indok alapján, hogy az „iskolaszövetkezet nem szociális szövetkezet.”

Indokolt ezért, hogy speciális jogállású szövetkezetként kerüljenek meghatározásra, egymástól elkülönítve, a szociális szövetkezetek és az iskolaszövetkezetek. A szociális szövetkezetek célja maradjon a munkanélküli, illetőleg szociálisan hátrányos helyzetben lévő tagjai számára a munkafeltételek teremtése, valamint szociális helyzetük javításának egyéb módon történő elősegítése, míg az iskolaszövetkezetek célja pedig a tanuló vagy hallgató tagjainak munkalehetőségek biztosítása. Ez az elkülönítés nagyon egyszerűen elérhető az Sztv. 8. §-nak fentiek szerinti tartalmú módosításával,¹⁰ míg a szakasz címeként „A szociális-, és iskolaszövetkezet fogalma” megjelölést célszerű de lege feranda¹¹ alkalmazni.

2. Az iskolaszövetkezetek alapítása, szervezete, vagyona

A szövetkezet alapítását a legalább hét alapító tag részvételével tartott alakuló közgyűlés határozza el. Az alapító tagok belföldi és külföldi természetes személyek, jogi személyek, valamint jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok lehetnek. Természetes személyként szövetkezeti tag az lehet, aki a 18. életévét betöltötte vagy aki a 14. életévét betöltötte és a nyilatkozata érvényességéhez rendelkezésre áll a törvényes képviselőjének hozzájáruló nyilatkozata. A szövetkezetben a jogi személyek és jogi személyiség nélküli gazdasági társaság tagok együttes száma nem haladhatja meg a taglétszám felét. Ez alól csak az ún. másodlagos szövetkezet jelent kivételt,

10 A szerző javaslata, mint eredeti gondolat és felvetés megegyezik a 2. sz. lábjegyzetben jelzett törvényi módosítási szándékkal, amely a jogalkotói akarat szerint a munkaszövetkezetekre, illetve a szociális szövetkezetekre vonatkozóan már meg is valósult (nem éppen szerencsés módon). A részletek a megjelent törvénymódosításokból, közvetlenül e folyóirat-számban Németh László, a Szociális Szövetkezetek Országos Szövetsége (SZOSZÖV) elnökének irásából megismerhetők. (szerk.)

11 a jövőbeni szabályozásra nézve (az ezután alkotandó jogra figyelemmel megfogalmazott alítás).

amely kizárólag már létrejött szövetkezetek részvételével alapítható és működtethető. A tagokat tilos nyilvános felhívás útján gyűjteni.

Szociális szövetkezetnek, így az iskolaszövetkezetnek azonban a fentiekől eltérően csak természetes személy tagjai lehetnek. Amennyiben azonban a szociális szövetkezet egyben iskolaszövetkezet, úgy ettől eltérően az iskolaszövetkezet alapításához az intézményi tag alapító tagsága is szükséges.

A jogalkotó a közoktatási intézmény tag részvételével működő iskolaszövetkezetekről külön jogszabályt, a 123/2006. (V. 19.) Kormányrendeletet is alkotott, amely ezen iskolaszövetkezetek alapítására, működésére további részletes és szigorú előírások betartását írja elő. Elvi szinten megfogalmazza, hogy a közoktatási intézmény tag részvételével működő iskolaszövetkezet tevékenységének és döntéseinek összhangban kell állnia az oktatási intézmény pedagógiai célkitűzéseivel, nem veszélyeztetheti annak működését, az oktatási intézményben folytatott tanulmányokat, de hozzájárulhat a közoktatási intézmény nevelő és oktató munkájához szükséges feltételek javításához, tagjai tanulmányainak folytatásához szükséges feltételek megteremtéséhez.

Ha az ilyen iskolaszövetkezet szakiskolában vagy szakközépiskolában jön létre, a gyakorlati képzés feladatait részben vagy egészben az iskolaszövetkezet is elláthatja, feltéve, hogy rendelkezik a gyakorlati képzés megszervezéséhez szükséges feltételekkel. Szigorú rendelkezésnek minősíthető az, hogy a közoktatási intézmény tag részvételével működő iskolaszövetkezetek esetén székhelyként a közoktatási intézményt kell megjelölni.

Az Sztv. garanciális feltételként rögzíti, hogy az iskolaszövetkezetekben a tanulókon kívül felvett tagok száma nem haladhatja meg a taglétszám tizenöt százalékát. Megjegyzendő, hogy az Sztv. nem tartalmazza a tanuló fogalmát, ennél fogva aggályos, hogy a jogalkotó e vonatkozásban valamilyen iskolaszövetkezetre alkalmazni rendelte-e ezt a szabályt, vagy csak a közoktatási intézmény tag részvételével működő iskolaszövetkezetre.

A szociális szövetkezetekről szóló kormányrendelet a tanuló fogalmára értelmező rendelkezést ad, ebből pedig az következik, hogy a tanulókon kívül felvett tagok számának előírt százalékos aránya csak és kifejezetten a közoktatási intézmény tag részvételével működő iskolaszövetkezetekre alkalmazandó. Ebből következően állítható, hogy egy felsőoktatási intézmény tag részvételével működő iskolaszövetkezetben erre az arányra nem

kell figyelemmel lenni. Az egyértelműség érvényesítése végett indokolt-nak tűnik az, hogy az Sztv. 10. §. második mondata akképpen módosuljon, hogy: „A közoktatási intézmény tag részvételével működő iskolaszövetkezetekben a tanulókon kívül felvett tagok száma nem haladhatja meg a taglétszám 15%-át.”

Az alakuló közgyűlés megválasztja a szövetkezet vezető tisztségviselőit az igazgatóság elnökét és tagjait, illetve ötven főnél kisebb taglétszámú szövetkezetben az alapszabály igazgatóság helyett ügyvezető elnöki tisztséget is rendszeresíthet, aki az igazgatóság hatáskörében jár el. Az igazgatóság elnökét (aki egyben a szövetkezet elnöke) és tagjait a közgyűlés az alapszabály rendelkezése szerint határozott időre – de legfeljebb öt évre – választja. A vezető tisztségviselők mellett kötelező jelleggel az alapszabályban meghatározott létszámú, de legalább háromtagú felügyelő bizottságot, illetve húsz főnél kisebb taglétszámú szövetkezetnél az alapszabály lehetővé teheti, hogy felügyelő bizottság helyett a szövetkezet egyik tagja lássa el a felügyelő bizottság feladatait.

Figyelemmel arra a tényre, hogy iskolaszövetkezet esetén a felügyelő bizottságnak tagja kell, hogy legyen egyrészt maga az intézményi alapító tag, mint oktatási intézmény, másrészt az oktatási intézmény fenntartójának egy-egy képviselője, harmadrészt közoktatási intézmény tag részvételével működő iskolaszövetkezetek esetén a felügyelő bizottság egyik tagját a közoktatási intézményben az iskolai, kollégiumi szülői szervezet (közösség) jelölése alapján kell megbízni. Az előadottakból következőleg 20 főnél kisebb taglétszámú iskolaszövetkezet esetén is felügyelő bizottságot kell létrehozni.

A felügyelő bizottság összetétele kapcsán az iskolaszövetkezetek esetén betartandó előírások összetettsége nem indokolt. Az intézményi tag képviselőjének felügyelő bizottságban való megjelentetése helyes, de semmi nem indokolja az oktatási intézmény fenntartójának a tagságát (Például egy állami felsőoktatási intézmény tag részvételével működő iskolaszövetkezet esetén mi szükség a minisztérium, mint fenntartó tagságára). A közoktatási intézmény tag részvételével működő iskolaszövetkezetek esetén megkövetelt iskolai, kollégiumi szülői szervezet (közösség) jelölése is szükségtelen formalitás. A gyakorlatban legtöbbször az iskolai, kollégiumi szülői szervezet az oktatási intézmény által delegált felügyelő bizottsági tagot jelölte tagnak. A gyakorlatban a cégbíróság a felügyelő bizottság összetételének megfelelőse (ki az oktatási intézmény, ki a fenntartó, ki a szülői szervezet) vonatkozásában az igazgatóság nyilatkozatát követeli meg.

Teljesen felesleges előírás az, hogy az alapszabálynak iskolaszövetkezet esetében rendelkeznie kell az oktatási intézmény tag és a szövetkezet kapcsolatáról (Sztv. 14. § (2) d pont). Az iskolaszövetkezet alapításához (ahogyan arról korábban már szó esett) az intézményi tag alapító tagsága is szükséges. Az intézményi tag nyilván akkor adja nevét az iskolaszövetkezet létrejöttéhez, ha annak céljaival egyetért. Ezért nem alapos a törvény fenti rendelkezése, aminek következtében az alapszabálynak (csak azért, hogy ezen jogszabályi előírásnak megfelelően) olyan semmitmondó, általános kijelentéseket kell tartalmaznia hogy: az iskolaszövetkezet hozzájárul az oktatási intézmény nevelő, oktató munkájához, míg az oktatási intézmény támogatja az iskolaszövetkezet célkitűzéseit, stb.

A szövetkezet részjegy tőkéje (jegyzett tőke) a tagok vagyoni hozzájárulásainak összege, amelyek teljesítését részjegyek igazolják. A részjegy a szövetkezet adózott eredményéből részesedésre jogosít. Iskolaszövetkezetek esetén is a tagok által befizetett részjegyek összege jeleníti meg a szövetkezet jegyzett tőkéjét. Azonban azon iskolaszövetkezetek részjegyei után, amelyek közhasznú szervezeti jogállással is rendelkeznek, nincs helye részesedés fizetésének. Iskolaszövetkezet esetén az oktatási intézmény azt a vagyont viheti be az iskolaszövetkezetbe, illetve azt a vagyont bocsáthatja az iskolaszövetkezet rendelkezésére, amellyel az alapító okiratának megfelelően vállalkozhat, feltéve, hogy ez nem veszélyezteti az alapító okiratában meghatározott alaptervekenységét és ebből fakadó kötelezettségeinek teljesítését.

Az oktatási intézmény és az iskolaszövetkezet kapcsolatának szabályozása keretében meg kell határozni az oktatási intézmény részére végzett munka és az e tevékenységből származó adózott eredmény felosztása ellenőrzésének rendjét. E szabályozásnál közoktatási intézményben az iskolai, kollégiumi diákönkormányzatot és az iskolai, kollégiumi szülői szervezet egyetértési jog illeti meg. Az Sztv. 14. § (2) g) pontja alapján az alapszabálynak tartalmaznia kell a közösségi alapra vonatkozó szabályokat. A közösségi alap¹² fel nem osztható szövetkezeti vagyonnak minősül, amely a lekötött tartalékban van elkülönítve, s amelyből a szövetkezet tagjai vagy hozzátartozói számára juttatások (szociális) és támogatások (oktatási, kulturális, sporttevékenység) folyósíthatóak.

12 A közösségi alap létesítéséről és felhasználásáról a 2006. évi X. törvény felhatalmazása alapján kiadott 124/2006. (V. 19.) sz. Kormányrendelet intézkedik. (Ld. 3. sz. lábjegyzetet).

A közösségi alapból nyújtott támogatásokra vonatkozó részletes szabályok intézkednek arról, hogy az alapban rendelkezésre álló forrás hány százaléka erejéig lehet a tárgyévet követő évben kifizetéseket teljesíteni. Erről a számviteli törvény szerinti tárgyévi beszámolót elfogadó közgyűlés dönt. Az ismertetett jogszabályi rendelkezések célja világos és egyértelmű. Ugyanakkor teljesen érthetetlen: mi indokolja azt, hogy az alapból történő felhasználásra vonatkozó javaslatához be kell szerezni a szövetkezet közgyűlése által felhatalmazott országos szövetkezeti szövetség nyilatkozatát?

3. Munkavállalás az iskolaszövetkezetben

Az iskolaszövetkezetek tagjai elsődlegesen az oktatási intézmények tanulói, hallgatói lehetnek, de az iskolaszövetkezet alapszabálya megengedheti a tagsági jogviszony létesítését azoknak is, akik nem az adott intézménnyel állnak tanulói vagy hallgatói jogviszonyban. Közoktatási intézmény tag részvételével működő iskolaszövetkezetek esetén azonban az előzőeken túl a nem az adott intézménnyel tanulói tagsági jogviszony szabályozásához be kell szerezni a közoktatási intézmény fenntartójának egyetértését is, ami megint csak indokolatlan, hiszen, ha a fenntartó nem értene egyet az alapszabállyal, akkor nem jelölne a felügyelő bizottságba tagot, miáltal az iskolaszövetkezet alapítása meghiúsítható.

A tagok a szövetkezet tevékenységében az igazgatósággal kötött tagsági megállapodás szerint személyesen közreműködnek. A személyes közreműködés módozatait az alapszabály a szövetkezet sajátosságainak megfelelően határozza meg. A személyes közreműködés módjaként akár személyes munkavégzési kötelezettséget is előírhat. Ennek alapján a tag és a szövetkezet munkaszerződést vagy vállalkozási, megbízási szerződést köt. A munkaviszonyra a Munka Törvénykönyve, a vállalkozási és megbízási jogviszonyra a Ptk. szabályait kell alkalmazni.

A nappali tagozatos tanuló hallgató tanulói, hallgató jogviszonya alapján társadalombiztosítás szempontjából minősül biztosítottnak, ezért az iskolaszövetkezet nappali tagozatos tanulójának, hallgatójának a személyes közreműködésének ellenértéke után nincs társadalombiztosítási járulék-fizetési kötelezettsége. Ha a személyes közreműködés munkaviszony keretében történik, akkor a személyi jövedelemadó törvény szerint

nem önálló tevékenységből származó, bérjellegű jövedelemnek, míg megbízási szerződés esetén önálló tevékenységből származó jövedelemnek minősül.

Iskolaszövetkezet esetén sajátosan alakul a foglalkoztatás, ha arra munkaviszony keretében kerül sor. Az iskolaszövetkezet és tizenhatodik életévét betöltött nappali tagozatos tanuló, hallgató tagja egymással munkaviszonyt létesíthet abból a célból is, hogy az iskolaszövetkezet által harmadik személy részére nyújtott szolgáltatás teljesítése érdekében a tag a harmadik személynél munkát végezzen. Ez a munkavégzés a szövetkezeti törvény szerinti személyes közreműködésnek minősül fogalmazza meg a jelenleg hatályos 1992. évi XXII. tv. (Mt.). Az Mt. 2011. augusztus 1-től külön szabályokat tartalmaz az iskolaszövetkezet és tagja között fennálló munkaviszonyra (Mt. XII/A. Fejezet). Az ilyen jogviszony határozott időre jön létre.

Garanciális szabály, hogy a munkaszerződésnek a felek megnevezésén és a munkaviszony szempontjából lényeges adatain túl tartalmaznia kell a tag által vállalt feladatok körét és a tag harmadik személynél történő munkavégzési kötelezettsége teljesítésének időtartamára járó személyi alapbérek legkisebb mértékét, a felek kapcsolattartásának módját abban az időszakban, amikor a tag munkavégzési köteleessége szünetel. A munkavégzés során a tagnak okozott kárért a munkáltató és a harmadik személy a munkáltatói károkozásra vonatkozó szabályai alapján, egyetemlegesen felel. A közoktatási intézmény tag részvételével működő iskolaszövetkezetek vonatkozásban a 18 életévét be nem töltött tag kapcsán a rendelet további feltételeket is megállapít. Például, ha az iskolaszövetkezet keretében szervezik meg a gyakorlati képzést az iskolaszövetkezet tagjaival (a szakképzésről szóló törvény rendelkezései szerint) tanuló szerződés is köthető.

A 2012. 07. 07-én hatályba lépett új munka törvénykönyve (2012. évi I. tv.) XVII. fejezete lényegében fenntartja a korábbi szabályozást az iskolaszövetkezet és tagja közötti munkaviszony különös szabályai tekintetében. Az ilyen munkaviszonyt az új Mt. a harmadik személy (a szolgáltatás fogadója) részére nyújtott szolgáltatás teljesítése érdekében kötött munkaviszonynak tekinti. Az iskolaszövetkezetekben a tagok személyes közreműködésének szabályozása (köszönhetően a 2011. augusztusától hatályos módosításnak) megfelel a követelményeknek.

Összefoglalás

Az Iskolaszövetkezetek Országos Szövetségének honlapján található adatok szerint iskolaszövetkezeti formában ma Magyarországon mintegy 50 vállalkozás működik.¹³ Idézve a honlap egyik gondolatát az iskolaszövetkezetek „egyre fontosabb szerepet játszanak a nappali tagozatos hallgatók, diákok szociális helyzetének javításában azzal, hogy törvényes keretekben, szervezett formában, pénzkereseti lehetőséget nyújtanak számukra.” Az iskolaszövetkezetben tevékenykedő (évi átlagban 130 ezer fős munkavállaló) tagság ténye a bizonyíték arra, hogy az iskolaszövetkezeteknek a vállalkozások jogi formái között helye van. Remélhetőleg e tanulmányban megfogalmazott javaslatok segítséget nyújthatnak az intézmény esetleges új kodifikációjában.

- 13 Fekete József (szerk.): Kihívások és válaszok a hazai szövetkezeti rendszerben: Az iskolaszövetkezetek és tagságuk száma (a különböző források szerint) jelentős eltérést mutat. „A felsőfokú oktatási intézményekben a diákszövetkezetek jelenleg jó működnek, aktívak. Kisebbség hányaduk a Diák-Ész Szövetség keretében, nagyobb részük kivülről tevékenykedik. Az alsó-, és középfokú oktatási intézményekben elsősorban a tanuló ifjúság életre neveléséhez való hozzájárulás indokolja az iskolaszövetkezetek rendszerének újbóli kiépítését. A szövetkezeti eszme és gyakorlat szélesebb körű megismertetése és vállalása érdekében az iskolaszövetkezeti hálózat visszaállításában a helyi szövetkezetek kezdeményező szerepet, közreműködést vállalhatnak. Általa az iskolaszövetkezetek a szövetkezeti nevelésének ismét egyik keretei lehetnek az alsó és középfokú oktatási intézményekben. Az Országos Szövetkezeti Tanács, az ágazati országos szövetkezeti érdekképviselők, valamint a Szövetkezeti Kutató Intézet időszerű információk közzétételével, ismeretanyaggal való ellátással kapcsolódhat be az érdekelt főiskolák, egyetemek szövetkezet-orientált fakultatív képzésébe, a diákszövetkezetek támogatásába. A felnőtt korú tagság bővülésében, a pályaválasztásban és a szakember utánpótlásban, a közmegegyezésben kamatostól megtérül a szövetkezetek közreműködése. Az újrakezdés az oktatási kormányzat pártfogó részvételét (szabályozását), az oktatási intézmények és a szövetkezetek együttes cselekvését feltételezi.” „Szövetkezés” 2011. évi külön lapszáma. K.: Szövetkezeti Kutató Intézet Budapest, 54. old.